

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919 | 9139191@gmail.com

זבל מיאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת שמות תשפ"ד שנה י | גליון מס' 515

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'זכיה' ולא 'נטל'

לעגית אמן כידוע יש כללים הלכתיים ברורים, הקובעים בין השאר את הזמן שבו חלה החובה לענות אמן, ואת האופן שבו יש לענותה. במאמר זה אתמקד בהלכה הקובעת את ארץ הזמן שיש להקדיש להגית המלה 'אמן', וכפי שנפסק ב'שלחן ערוך' (או"ח סכד ח): "ולא יענה אמן קצרה, אלא ארפה קצת". ה'שלחן ערוך' (שם) מוסיף ומבהיר ששעור הזמן הרצוי הוא כארץ הזמן שלוקח לומר את התבות "א-ל מלך נאמן", שכידוע אמן היא ראשי תבות שלהם.

המתבונן בהלכה זו יתמה: מדוע חיבו חכמים להאריך באמירת מלה אחת כשעור זמן אמירת שלוש מלים? התמיהה מתגברת לנוכח העבדה שחכמים אף קצבו ענין חמור למי שאינו נוהג כן, וכפי שהביא הטור (שם) את גרסתם של רבים מהראשונים בגמרא (ברכות מז ב): "העונה אמן קצרה - יתקצרו ימיו". והדברים טעונים באור!

ה'משנה ברורה' מבאר זאת על אתר (שם ס"ק לו): העונה אמן במהירות מבטא בכך זלזול באמן! שכן ממעשיו נראה שעגית אמן היא עבורו נטל שרצונו להפטור ממנו במהירות האפשרית. כשמדבר בזלזול בכבוד שמים, אין כל פלא מדוע החמירו כל כך.

לפי הסבר זה יובן אף מדוע מאידך כה הפליגו חכמים (שם ע"א) בשכרו של "המאריך באמן", עד שאמרו כי "מאריכים לו ימיו ושנותיו", שכן המאריך בעגית אמן מראה עד כמה חביב עליו כבוד שמים, ולפיכך במדה כנגד מדה אף רוח המקום נוחה הימנו ומאריכים לו ימיו ושנותיו. אין זו אריכות כנגד אריכות גרידא, כי אם אריכות מחמת חביבות כנגד אריכות מחמת חביבות.

חשבתיו להוסיף ולומר ש"אמן קצרה" ו"אמן ארפה" אף מרמזות לארץ הזמן שאדם מוכן להשקיע כדי לשמע ברכות ולענות אמן אחריו. מי שמקדיש זמן ארץ כדי לשמע ברכות מפי המתפללים ולענות אחריו אמן, הרי הוא ללא ספק בגדר עונה "אמן ארפה", ומבטח לו כי יאריכו ימיו ושנותיו.

מי שלא זכה להכיר בערכה של אמן עלול לראות לפניו אדם המפסיד דקות ארוכות מזמנו היקר. ואולם האמת היא שאדרבה, תמורת כל דקה שאדם משקיע בעגית אמן, הוא יזכה באריכות ימים.

רמז לענין זה נוכל למצא בפרשתנו, בפסוק (שמות ב יח): "מדוע מהרתן בא היום" - סופי תבות "אמן", ללמדך כי בכל הנוגע לעגית אמן אין למהרה!

נקפיד לענות אמן באריכות פהלכתה, ונאריך בזמן שאנו משקיעים כדי לשמע ברכות מפי חברינו ולענות אחריהם אמן, ומבטח לנו שתתקיים בנו הבטחת חז"ל "מאריכים לו ימיו ושנותיו".

בקרית "מאריכים לו ימיו ושנותיו".
שבת שלום,

218 298 מכאולס"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

קבלו דין שמים בסבלנות ובהשלמה

"ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם" (ב יא)

את המלה "בסבלתם" תרגם אוגוסטוס: "בפולחנהו", כלומר בעבודתם. ויש להבין מדוע לא כתבה התורה כדרכה במפרש: "וירא בעבודתם"?

פרש רבי דוד קויאט, מראשי ישיבת מיר בברוקלין:

תארה התורה את עבודת הפרך של ישראל במצרים בכני שכול להתפרש אף מלשון "סבלנות", ללמדנו כי מעבר לעצם עבודתם וסבלם, הבחין משה רבנו בסבלנותם, שלמרות עבודת הפרך הקשה לא אבדו הם את אמונתם ואת תקוותם להגאל, אלא קבלו את שעבודם בסבלנות ובהשלמה. סבלנות זו היא שעמדה לישראל להגאל ממצרים, והיא זו שתעמד לנו להגאל בגולה שלמה במהרה בימינו, וכפי שמבקשים אנו בסדר ההושענות בהושענא רבא: "הושע נא סובלת סבלך" - הושע את ישראל המקבלים את הסבל שנגזר עליהם, בסבלנות, באמונה ובהצדקת הדין (ספת דוד).

לשומח במעלת הזולת

"ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושומח בלבבו" (ד יד)
דרש רבי מאיר מארים מגנס, רבה של קהלת 'עדת ישורון' בברוקלין:

כמו אהרן ששומח בגדלה שבה זכה אחיו ונכנע למרותו, כך העונה אמן בכונה אחר ברכת חברו, מעטר עצמו בשבחו של

אהרן: "וראך ושומח בלבבו", בכך שהוא מכיר במעלתו של המברך ונמשך אחריו בעגית אמן באמונה. לפיכך אמרו חכמים (ברכות נג ב) כי "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (מעט מים).

תכלית האדם

"תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר" (ה ט)

כשבקש להוציא מלב בני ישראל את הרצון ללכת לעבד את ה' כדברי משה, הורה פרעה להכביד את על העבודה עליהם, בסברו כי כאשר תכבד עליהם העבודה לא יהיה להם פנאי לעסוק בעבודת ה'.

הרמח"ל מבאר כי כמו פרעה, אף היצר הרע משתמש בתחבולה זו כדי לשלט בבני אדם ולבטלם מעבודת ה' ומקיום המצוות: יודע היצר שפאשר יתבונן האדם בתכלית בריאתו ובמה שה' שואל מעמו, מיד יתחרט על מעשיו, וחרטותו תלך ותגבר עד שישוב לדרך הישר. על כן הוא מעביד את האדם ברכישת קניני העולם הזה וברדיפת כסף ותענוגות, "עד שלא ישאר לו רוח להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הוא הולך". על האדם לדעת כי מחובתו להתגבר על עצת היצר, ובכל עת מצא לעצור ולהתבונן על תפקידו בעולם (מסלת ישראל פרק יא).

והיה רבי חיים קניזוירט רבה של אנטוורפן מוסיף ואומר: לו רק יצליח האדם להשתחרר לרגע מלפיתת היצר הפסיתו לרדף אחר קניני העולם, ממילא אף ערך התפלה יעלה בעיניו, באשר הוא יפנים כי לכל תפלה יש ערך וחשיבות מיוחדת, ומתוך כך יקדיש לה יותר זמן במשך היום (מים חיים) [מהדורת תשע"ו] עמ' שט).

התפלה האחרונה עלי אדמות

בחרו כזה או אחר. אמנם הוא ברח את האב והבן בחם, והבטיח כי בכל מקרה ישתדל בעזרת ה' לעשות משהו בנדון.

כבר למחרת בקש הגראי"ל לפגש את ראש הישיבה, וכך הוא אמר לו באותה פגישה: 'להורות לך לקבל את הבחור, לא אוכל, אולם זאת אמר לך, כי יותר ממה שהישיבה תתרם לבחור, הוא יתרם לישיבה...'

ראש הישיבה החליט על אתר לקבל את שמעון. ולא במפתיע, ממש כדברי הגראי"ל כן היה. מיום בואו ועד פטירתו היה שמעון סמל ודגמה עבור כל בני הישיבה, הן בלמודו והן בתפלתו. דמותו עוררה השקאה מפלאה של מסירות נפש והקרבה ללמוד תורה ולעבודת ה'.

ביום ב' בחשוון תשס"ח הסתלק הבחור המפלא לגנוי מרומים, ובני הישיבה החליטו להוציא לזכרו ספר זכרון בשם 'אהלי שם'. אברך חשוב היועד למשך בעט סופרים נקרא למלאכת כתיבת קורות חייו, ובמסגרת זו הוא החליט בין היתר לחקור ולברר - מה היה סודן של התפלות המיוחדות של שמעון, ומה עמד מאחורי התמדתו המפלאה?

מתוך הברור שערך אצל חבריו של המנוח, עלה בידו הספור המפלא הבא ששמעון ספר לחבריו באחת ההזדמנויות:

היה זה לאחר שבשלב די מקדם בחייו הבין שמעון משיחותיהם של כמה רופאים שטפלו בו, כי הסכון הגדול ביותר עבורו הוא דם נשימה פתאומי. מערכת הנשימה שלו הייתה פגועה כל כך, עד שכל מצוקה נשימתית, ולו הקטנה ביותר שיקלע אליה, יכולה הייתה לגרם לפטירתו בתוך דקות ספורות.

"מאותו רגע שגנבה לאזני אבנחנם של הרופאים", ספר שמעון לחבריו את סוד חייו, "גמרת אמר בלבי לראות בכל סדר' ובכל תפלה כסדר וכתפלה האחרונים בחיי. חייתי בתחושה שכל יום יכול להיות עבורי היום האחרון עלי אדמות, ומשכך למדתי בכל סדר והתפללתי כל תפלה, כפי שכל אדם היה נוהג לו היה יודע שאלו הם הסדר והתפלה האחרונים בחייו."

תחזיתם הקודרת של הרופאים התממשה בסופו של דבר; בהיותו כבן עשרים ושש שנים נקלע הבחור הצדיק שמעון שכטר זצ"ל למצוקה נשימתית, ובתוך דקות ספורות הוא החזיר את נשמתו הטהורה, כשראשו נשמט על הסטנדנד בבית המדרש, במקום שבו במשך שנים למד בהתמדה ושפך דמעות פמים בתפלתו היוקדת.

לרומם פרשת נשא

שהפליאה את כל רואיו.

בני הישיבה היו מביטים בקנאת סופרים ובהשתאות כיצד במשך כל סדר א', ארבע שעות ברציפות, היה שמעון יושב במקומו הקבוע בבית המדרש, כשחברותא אחד מימינו, וחברותא נוסף משמאלו, והוא הונה עמום בתורה בהתמדה ונפלאה שהיה בה כדי לביש אף את המתמידים הגדולים ביותר בישיבה.

וכמו בבקר, כך אחר הצהריים, היה שמעון לומד בהתמדה באותו מקום ובאותו אפן, בחברותא משלשת' שנמשכה לאורך כל הסדר, שעות רצופות ללא שום הפוגה.

מלבד התמדתו ושקידתו המיוחדת של שמעון בתורה, התבטאה טהרת נפשו ביתר שאת בתפלה; חבריו היו רגילים לומר כי כל תפלה של שמעון, בימות החל כמו בשבתות, נראית כתפלת נעילה של יום הכפורים. הוא היה מאריך מאד בכל סדר התפלה והברכות, ובפרט בתפלת שמונה עשרה שהיה מתפלל בדבקות ובדמעות שלישי, והיא נמשכה לא פחות ממחצית השעה.

בהליתו הספידו ראש הישיבה רבי דוד מן זצ"ל, ובתוך דבריו ספר:

"כאשר בקש שמעון להתקבל לישיבה, חששתי מאד לקבלו, ונדמה כי היה בחשש זה הרבה מן הצדק. הייתה דרושה מדה אחריות כדי להחזיק בין כתלי הישיבה בחור הסובל ממצב רפואי כה שברירי, הישיבה אינה בנויה מעצם טבעה להחזיק בה בחור שנוזק לבית חולים צמוד.

שמעון כבר חשב לוותר, אולם היה מי שהחליט להלחם עבורו. היה זה אביו, אשר כפי שהוא נלחם בשביל שמעון מאז לדתו, על כל שלב ועל כל התקדמות, כך גם עתה, משקבל את התשובה השלילית הוא לא המתין לרגע.

ללא אמר ודברים הוא הוביל את בנו היושב בכסא הגלגלים אל הבית הנודע שברחוב חזון איש 5 בבני ברק - ביתו של הגראי"ל שטיינמן זצ"ל - והביע בפני הגראי"ל את תרעמתו על הנהלת ישיבת 'כפר חסידים' המסרבת לקבל את בנו, אף על פי שמדבר בבחור בעל יסורים, קדוש וטהור, שכל כלו מקשה אחת של למוד תורה בהתמדה.

הגראי"ל הקשיב לאב הכאוב, ומשסיים את דבריו הסביר לו בעדינות, כי כיון שיישיבת כפר חסידים אינה שיכת לו, אין לו כל אפשרות להכריח את ראש הישיבה לקבל

בוגרי ישיבת 'כפר חסידים' המעטירה, לנצח לא יוכלו לשכח את דמותו הפלאית של הבחור החשוב, העלוי והמתמיד המפלא שמעון שכטר ז"ל, בחרו שלאורך כל חייו הקצרים היה סמל ודגמה לקיום הצווי (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך', וכדורשת חכמים (ברכות נד א): 'אפלו הוא נוטל את נפשך'.

"כאשר בקש שמעון להתקבל לישיבה, חששתי מאד לקבלו, ונדמה כי היה בחשש זה הרבה מן הצדק. הייתה דרושה מדה רבה של אחריות כדי להחזיק בין כתלי הישיבה בחור הסובל ממצב רפואי כה שברירי, הישיבה אינה בנויה מעצם טבעה להחזיק בה בחור שנוזק לבית חולים צמוד."

ישיבת 'כפר חסידים'

הבחור שמעון שכטר היה נכה מיום לדתו, ולאורך כל חייו היה מרתק לכסא גלגלים, כשהוא בקשי יכול להגיע איבר מגופו. אפלו את ראשו הוא לא היה מסוגל להחזיק זקוף. בשל מצבו הרפואי השברירי ומפאת צרכיו המיוחדים, הוא שפן בחדר פרטי בפנימית הישיבה, והחדר שהתאם לצרכיו הרפואיים המיוחדים היה עבורו 'בית חולים' בזעיר אנפיו. כתוצאה ממצבו הכללי סבל שמעון ממגוון בעיות רפואיות קשות, אולם למרות כל הקשיים והיסורים הוא לא פסק לרגע מעסק התורה והתפלה, בשקידה עצומה

עניית אמן - חלק מהברכה

שנים שעונים אמן

יש מי שפתיב שעל האדם להדר ששני אנשים יענו אמן אחר ברכותיו.

באורים והערות:

כך הביא המ'מחצית השקל' (או"ח ו ט) בשם הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ב פרט טו). הנהגה זו מקורה בדברי הזר הק' (ויצא קס א) שפתיב: "כל רזין דברקאן הכא איהו - חד לברקא ותרין לאתבא" [כל סוד הברכות כך הוא - אחד לברך ושנים לענות אמן]. הזר (שם) סמך לכך את לשון הפסוק (דברים לב ג): "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" - אלו שנים העונים אמן, שהרי נאמר "הבו גדל רבים. וראה באשל אברהם" לבעל הדעת קדושים' מבוטשטש,

(או"ח תפז ד), שהביא שרבי יוסף הוליס, גאב"ד טיסמניץ ורבו של הפני יהושע, "היה נוהג לעמוד בחצות הלילה ולברך ברכות השחר, והיה מעיר שני אנשים כדי שיענו אחריו אמן".

בספר 'אדרת אליהו' לרבי עמנואל חי ריקי (שבת קיט ב) מוסיף וכותב, שכאשר המברך עצמו שומע עניית אמן מפי העונה כדון ומכון לצאת בה (ראה רמ"א או"ח קסז ב), הרי זה כאלו אף הוא ענה אמן אחר ברכתו, לפי ששומע כעונה. נמצא שבכל עניית אמן על ברכה יש לכל הפחות שנים שעונים אמן - המברך והעונה אמן. משום כך אף בדרשם את הכתוב (ישעיהו כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", נקטו חכמים (שבת קיט ב): "אל תקרי שמר אמונים אלא שאומרים אמן"; דיקו לדרש בלשון רבים "שאומרים אמן", ולא "שאומר אמן", משום שפאמור בכל עניית אמן על ברכה יש לכל הפחות שנים "שאומרים אמן".

תענה אמונים

פנינים על מצות התפלה

אגדת אמונים

מכתב מקורא נאמן

חובת הפונה בתפלה

תפלה בגוף ובנשמה

בבקשו להמחיש את חשיבות הפונה בתפלה מדמה בעל 'חובות הלבבות' (שער חשבון הנפש פרק ג) את תבות התפלה שאדם מבטא בפיו לקלפת הפרי, ואלו את הפונה והעיון במלות התפלה לפרי עצמו. על דרך זו הוא אף ממשיך את בטוי תבות התפלה לגוף האדם, ואלו את הפונה לנשמתו, וכותב כי לפיכך פאשר מתפלל האדם רק בלשונו, ובאותה שעה לבו מהרהר בענינים אחרים, נמצאת תפלתו כגוף בלי נשמה וקלפה בלי פרי.

על פי דבריו מוסיף ומבאר הרבי בעל ה'שמח ישראל' מאלפסנדר (בהעלתך אות ג), כי כשם שתפלה בלא פונה היא כגוף בלא נשמה, כך תפלה בכונת הלב וללא בטוי מלות התפלה, היא כנשמה בלא גוף, וכעין עבודת מלאכי מרום. אמנם, לפי "שמלאכים יש לו לקדוש ברוך הוא בשמים הרבה, ועקר בריאת האדם בעולם הזה הוא בשביל מעשה המצוה, הינו לעשות המצוה עם הגוף, ולהעלותה בפונה הראויה, שבה נותנים חיות למצוה שהיא היא הנשמה למצוה", לכך נצטוו האדם שלא להסתפק בתפלה בכונת הלב, אלא יחד עם הפונה עליו להוציא ולבטא את מלות התפלה בפיו.

שתי דרכים בפונה

כך כותב הח"ת"ם סופר (ע"ת, פרשת שמות) בענין חשיבות הפונה בתפלה: כידוע, אין לנו השגה בשמותיו ומדותיו

של הקב"ה, וביחוד בשם המפכרש' שעליו דרשו חכמים (פסחים ג א) את הכתוב (שמות ג טו): "זה שמי לעלם"; את תבת "לעלם" שנכתבה בכתוב חסר, דרשו חכמים כאלו נכתב: "לעלם" - מלשון העלמה, ללמדך שיש להעלים שם זה ולא לפרסמו. לפיכך, בעת שאדם מתפלל, מן הנכון שיכוון באחת משתי הדרכים: הראשונה, שהוא עומד בתפלה לפני אלקי העולם כתינוק שאין לו שום השגה בגדלות ה'. וכפי שמביא הריב"ש (שו"ת, סי' קנז) בשם רבו רבי פרץ הכהן, שאמר על רבי שמשון מקניון, שאף שהיה בקי בכל סודות הקבלה לא כון בתפלתו אלא את הפונה הפשוטה "ככונת התינוקות" - שהוא עומד לפני ה'. והאפשרות הנוספת, שיכוון שתפלתו נאמרת על דעת האבות הקדושים שהיו בקיאים ברזי השמות והספירות, ובכך יחשב לו "כאלו כון בכונותיהם כראוי".

ענין זה נרמז בדבריו של משה בפרשתנו (שמות ג ג): "בשאלת: ויאמרו לי מה שמו" מברר משה - איזו היא הפונה הראויה בעת העמידה בתפלה לפני ה'? והשיבו לו מן השמים כי שתי פונות נאמרו בדבר: א. "אהיה אשר אהיה" (שם יד), וכפי שפרש זאת הרמב"ם ב'מורה נבוכים' (א סג): "הנמצא אשר הוא נמצא"; כלומר, שצריך המתפלל לכוון שהוא עומד לפני ה' הנמצא ומוכן תמיד לשמע תפלת כל פה. ב. "ה' אלקי אבותיכם..." (שם טו), לאמר כי יכולים הם לכוון עוד, שתפלתם נאמרת על דעת האבות הקדושים שהיו בקיאים בעמק כונותיה.

לקבד מערכת 'וכל מאמינים', שלום וברכה.

כמי שנמנה עם קוראיו הקבועים של העלון ומתבשרם תדיר על צוף אמריו, הנני להודות לכם על השקעתכם העצומה הנפרת בכל מלה. תחזקנה ידיכם.

בחנית נאה קורא ונאה מקים, זכיתי והנני מקפיד דבר יום ביומו על עניית אמן אחר ברכות השחר, חמש, ולעתים אף שש ושבע פעמים, ואני רואה ב"ה סיעתא דשמיא מיוחדת בכל ארחותי.

הבאתם כמה פעמים את דברי הזר הקדוש (גולד רפה ב) שפאשר ישראל נזהרים לענות אמן פראוי, אזי תפלתם מתקבלת, פכתוב (ישעיהו כו ב) "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" - אל תקרי 'אמונים' אלא 'אמונים', ודרשו שם את לשון "פתחו שערים" על פתיחת שערי תפלה.

וחשבתי להביא רמז לדבר, מכך שבגסס הקדיש שאחר התפלה אנו אומרים: "תתקבל צלותהון ובעיותהון דכל בית ישראל קדם אבוהון דבשמיא", סופי התבות "קדם אבוהון דבשמיא" הם 'אמן'.

בברכה נאמנה, שמעון רוטמן בית שמש

נתן לשלח מכתבים לפקס
שמוספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

ברוך שעשה לי נס במקום של עניית אמן

הקודמת, מצא מידענו ר' שלמה את עצמו בשעת אחר צהריים מאחרת עומד בפתח בית הכנסת המכר והאהוב שבו שמש כ'גבאי אמן' לשמחתו, מתפללי בית הכנסת לא שכחוהו והתענינו לשלומו. אולם כשהוסיפו והתענינו לשלום העסק החדש נצבט לבו וכאב צורב אים להתפרץ ממנו החוצה.

באמת... מה שלום העסק! לאחר תפלת מנחה, עמד ר' שלמה לצאת מבית הכנסת למקום השמחה, ובדיוק אז נגש אליו אחד מ'דידי' הטובים ואמר לו בגלוי לב:

"דע לה, כי פנה חמה במיוחד שמונה לה בלבי על כך שהקשבת בכל בקר לברכותי והשלמת אותן באמן. מאז שעזבת המשכת בך עם חברותא, אולם זכות הראשונים שמונה לה".

ר' שלמה נעצר לרגע. הוא נזכר בערגה בתחושת הספוק שלו אותה באותה תקופה בלתי נשפחת. ולפתע עברה בלבו מחשבה: הן זקוק אני לישועה, מדוע שלא אנצל את ההזדמנות ואבקש על כך?

באפן ספונטני לחלוטין נגש מידענו לפנה שבה רגיל היה לעמד מדי בקר בתקופה שבה שמש כ'גבאי אמן', הסב פניו אל הקיר, וכשדמעות בעיניו נשא תפלה רותחת לפני מקור הברכות כי בזכות ה'אמנים' הרבים שזכה לענות במקום זה, 'פתח בפניו את שערי ההצלחה וזכהו בפרנסה טובה וברוכה.

ההמשך המפתיע עלה על כל דמיון. לא חלפו יותר משבועים מאז, וכבר התהפך עליו הגלגל לטובה. בפתע פתאום החלו תושבי האזור להתענין בעסק החדש. השמועה על קיומו חלפה מפה לאזן, והוא הצליח בחסדי שמים לסגר כמה עסקאות טובות שבהן הרויח סכום נאה שאף פסה את רב החובות שצבר בחדשים האחרונים.

ר' שלמה ראה במאדע זה נס גלוי. הוא נוכח לראות בכחה של עניית אמן וקבל על עצמו לשוב ולשמש כ'גבאי אמן' במקום מגוריו החדש.

הספור המרגש שלפניכם נשלח אלינו מאת ר' שלמה, אברך יקר שבמשך תקופה ארפה זכה לשמש כ'גבאי אמן' בבית הכנסת שבו התפלל, וכמו רבים זכה לראות בעיניו ישועות גדולות:

היה זה לפני שנים ספורות, באחת הפעמים ש'בני אמונים' עוררו להצטרף למזכי הרבים, 'גבאי אמן', האזכים מדי יום להשלים את ברכותיהם של מתפללים רבים בעניית אמן.

במחשבה של רגע החליט ר' שלמה להתקשר ולהצטרף למיזם. בבקר שלאחר מכן כבר השכים להתפלל כותיקין, ומיד לאחר מכן התיצב הכן על משמרתו. עבדת היותו דמות די מכרת בקהלת, תרמה לכך שבתוך כמה ימים כבר היה 'עמוס בעבודה'. בתחלה היה לו קצת קשה, אולם מהר מאוד היה ההרגל עבורו לטבע.

בכל בקר היה ר' שלמה מקדיש כמה שעות למען המצוה. הוא חש ספוק עצום מזכי הרבים הגדול שנפל בחלקו, וגם צביר המתפללים השיב לו הערכה ותודה. רבים מהם ספרו לו כי מאז ומתמיד רצו להקפיד על אמירת ברכות השחר באפן משלם, אך מחסום הבושה עמד בפניהם, וכעת משהוסר מחסום זה, אין ערף לתודתם.

שנה לאחר מכן נאלץ ר' שלמה בכרח הנסבות לעזב את מקום מגוריו ולעקור לעיר אחרת. במקום החדש והבלתי מכר התקשה להמשיך במשימתו, וכך, אף שהוא עצמו המשיך להקפיד על אמירת ברכות השחר בחברותא, מעבודת ה'גבאות' הוא חדל לצערו...

במקום מגוריו החדש פתח ר' שלמה סניף של עסק מכר שלפי כל הנתונים אמור היה להצליח. היה זה תחום יחודי ומבקש שכמה מבני משפחתו כבר עסקו בו בהצלחה, היו לו כל הסבות שגם הוא יצליח בתחום, אלא שלמרב הפלא, ככל שנקפו הימים התברר לו ששום דבר אינו צפוי... בנגוד להצלחה המשגשגת של יתר הסניפים, משום מה דוקא אליו הלקוחות מעטו להגיע. הרוחים שקנה להניב נותרו בגדר חלום ודמיון, והוא לא ידע את נפשו.

באחד הערבים, עקב שמחה משפחתית שהתקיימה בעיר מגוריו

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלולא

ה'באר משה' זצ"ל

ה'באר משה' מאוז'רוב א' בשבת תשל"א

האדמו"ר רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין נולד בשנת תר"נ לאביו האדמו"ר רבי אברהם שלמה מאוז'רוב זצ"ל. מילדותו נודע כמתמיד

עצום ונעלה מפלג, וכבר בצעירותו היה בקי בכל חלקי התורה, בנגלה ובנסתר.

בשנת תרע"ב, והוא רק בן עשרים ושנים, החל לשמש כרב ומורה הוראה באוז'רוב, ובשנת תרע"ח, לאחר הסתלקות אביו, הכתר למלא את מקומו. בשנת תרפ"ו התישב בניו יורק, שם החל לכתב ולהוציא לאור את סדרת ספריו המפורסמים 'אש דת' ו'באר משה'. בשנת תשי"ג עלה לארץ הקדש, התישב בתל אביב והיה מראשי מועצת גדולי התורה. נפטר בראש חודש שבט תשל"א ונטמן בבית החיים 'זכרון מאיר' שבבני ברק.

"השכמת בית המדרש' כדי לענות אמן

על הפסוק (שופטים ה ב): "בפרע פרוות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'", דרשו חכמים (תנ"א רבה י): "ב[זכות] מי הקדוש ברוך הוא נפרע להם לישראל מן הגויים? ב[זכות] בני אדם שמשכימים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן..."

ה'באר משה' (שופטים ע"א קסה) מעיר כי מלשון ה'תנא דבי אליהו' מבאר כי עקר מעלת עניית אמן היא פאשר מתאמצים ומחזרים אחריה, והינו כשמוקדמים לבוא לבית הכנסת לפני הזמן כדי לענות אמן אחר המברכים, ולכך אמרו חכמים "שמשכימים... ועונים אמן", ואף לשון הפסוק "בהתנדב עם" משמעותה שמתנדבים להביא עצמם לידי חיוב עניית אמן. עניית אמן, שאדם מחזר אחריה, נמצאת בדרגה גבוהה יותר מאז

הנענית מפי אדם שלא משקיע מאמץ מיוחד מצדו, ולכך סגלתה כה גדולה.

מלאכי אמן מלמדים זכות

עוד מביא ה'באר משה' (שם) את דברי הזר הק' (נ"ה רפ"א) כי כאשר ישראל מקפידים על עניית אמן כראוי נפתחים בפניהם שערי שמים ומתקבלת תפלתם.

בענין זה מספר כי פעם הבחין הרבי מאוז'רוב באדם המברך ברכותיו בלחש, מבלי לזכות את הסוכבים בעניית אמן אחר ברכותיו. פנה אליו הרבי ואמר לו: "הלא לפני זמן קט שקשתי שאתפלל ואעזור רחמים עלי, וחבל... הן לו רק היית מברך בקול היית זוכה שהמלאכים הנבראים מעניית אמן על ברכותיך, היו יכולים לשמש מליצי ישר בעבורך!" (בלבת אש ח"ב ע"א קע"א).